

Życiorys Profesora

Dostojny Jubilat, Profesor Krzysztof Maria Wójtowicz urodził się 3 maja 1947 r. w Krakowie. Z chwilą tą wiąże się rodzinna anegdota. Rodzice Profesora w owym czasie mieszkali pod Wrocławiem. Jednak jedna z cioć, mieszkająca w Krakowie, stanowczo zachęciła mamę Profesora do przyjazdu właśnie do Krakowa, uważała bowiem, że dziecko powinno mieć godne miejsce urodzenia. O krakowskich korzeniach Profesora świadczy też jego drugie imię, które w tych stronach tradycyjnie nadawano chłopcom urodzonym w rodzinach przywiązanych do tradycji.

W latach 1965-1969 Profesor odbył studia wyższe na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Wrocławskiego. Po ukończeniu studiów z wynikiem bardzo dobrym i uzyskaniu tytułu magistra prawa został zatrudniony na stanowisku stażysty w Zakładzie Prawa Państwowego tej uczelni. W roku 1970 powołano go na stanowisko asystenta, a w roku 1972 na stanowisko starszego asystenta w tym samym Zakładzie. Stopień doktora nadała mu w 1976 r. Rada Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Wrocławskiego na podstawie rozprawy doktorskiej *Partia w mechanizmie władzy państw Afryki Wschodniej*. W październiku 1976 r. objął stanowisko adiunkta w Zakładzie Prawa Państwowego UW. W 1996 r. Rada Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Wrocławskiego nadała mu stopień doktora habilitowanego nauk prawnych w zakresie prawa konstytucyjnego na podstawie rozprawy habilitacyjnej *Uprawnienia nadzwyczajne prezydenta Stanów Zjednoczonych* (Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław 1995). Dnia 1 grudnia 1997 r. został mianowany na stanowisko Profesora nadzwyczajnego w Uniwersytecie Wrocławskim. W roku 1998 został kierownikiem Katedry Prawa Międzynarodowego i Europejskiego, którą to funkcję sprawował do 2016 r., na rok przed przejściem na emeryturę przekazawszy pałeczkę młodszemu pokoleniu, w którego gronie nosi zaszczytny tytuł seniora katedry. Tytuł naukowy profesora uzyskał 12 listopada 2013 r. Od 2017 r. jest zatrudniony na stanowisku Profesora w Wyższej Szkole Prawa we Wrocławiu, nauczając wszystkich tych dziedzin, które badał podczas swojej kariery – prawa konstytucyjnego, prawa europejskiego i prawa międzynarodowego. Stale też obecny jest w życiu swojego zespołu uniwersyteckiego, towarzysząc nam zarówno w naukowych, jak i towarzyskich wydarzeniach.

Ścieżka naukowo-dydaktyczna Profesora jest bardzo bogata i obfituje nie tylko w doświadczenia krajowe, ale również zagraniczne. Zwłaszcza te ostatnie pozwoliły mu na zapoznanie się z nowymi ideami i kierunkami rozwoju prawa. Profesor odbył studia specjalistyczne w zakresie prawa Wspólnot Europejskich

w Centre Européen Universitaire, Nancy, Francja (1975-1976) oraz staże naukowo-badawcze bądź szkoleniowe w takich ośrodkach naukowych jak University of Illinois, Chicago, USA (1977/1978); Leiden-Amsterdam-Columbia Summer School in American Law, Holandia (1980); Salzburg Seminar – American Law, Austria (1981); Nuffield College, Oxford, Wielka Brytania (1987); University of Virginia, Charlottesville, USA (1990/1991); Université Libre de Bruxelles, Belgia / University of Bradford, Wielka Brytania (1995); Max Planck Institute for Comparative Public Law and International Law, Heidelberg, Niemcy (2002); European University Institute, Fiesole, Włochy (2003).

Jako Profesor wizytujący wykładał na następujących uczelniach: Université de Poitiers, Francja (1998); Université du Maine, Francja (1999); Université René Descartes Paris V, Francja (2000); University of California, Santa Barbara, USA (2007); Université Paris-Dauphine, Francja (2008); Université de Nice, Francja (2009); Macquarie University, Sydney, Australia (2010). Profesor, ze swoją elokwencją i swobodą towarzyską, świetnie wkomponowywał się w klimat i specyfikę zagranicznych uczelni, a później barwnie relacjonował i wykorzystywał zdobyte tam doświadczenia w kierowanej przez siebie Katedrze.

W pierwszym okresie pracy w Uniwersytecie Wrocławskim Profesor Krzysztof Wójtowicz skupił się na badaniu prawa konstytucyjnego, zwłaszcza państw obcych. Początkowo szczególnie interesowała go recepcja instytucji ustrojowych, wykształconych w państwach rozwiniętych i powierzchownie kopiowanych przez uwalniające się od zależności kolonialnych nowopowstałe państwa afrykańskie. Badania w tym obszarze zaowocowały przygotowaniem i opublikowaniem rozprawy doktorskiej poświęconej funkcjonowaniu partii politycznych w mechanizmie władzy państw Afryki Wschodniej oraz siedmiu artykułów, z których jeden ukazał się w języku angielskim.

Na drugi nurt badawczy tego okresu składają się prace uwzględniające zagadnienia polskiego prawa konstytucyjnego. Dotyczyły one przede wszystkim konstytucyjnych zasad sprawowania wymiaru sprawiedliwości oraz kontroli konstytucyjności prawa. Problematykę przemian ustrojowych w Polsce lat 90. przybliżył czytelnikom zagranicznym w pracach zamieszczonych w zbiorowych opracowaniach w języku angielskim. Jednym z opracowań z tego zakresu jest studium *Constitution of Poland* zamieszczone jako rozdział w pracy *Encyclopedia of World Constitutions, Facts on File*, New York 2006. Warto podkreślić, że popularyzacja wiedzy o polskim prawie, szczególnie w zakresie konstytucyjnym, stanowi istotny element dorobku Profesora.

Trzeci ważny obszar badawczy w aktywności naukowej Krzysztofa Wójtowicza przed uzyskaniem stopnia doktora habilitowanego to prawo konstytucyjne Wielkiej Brytanii i Stanów Zjednoczonych. Ten kierunek badawczy został pogłębiony i rozwinięty w monografii *Uprawnienia nadzwyczajne prezydenta Stanów Zjednoczonych* (Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław 1995), którą Autor przedstawił jako rozprawę habilitacyjną. Było to pierwsze w literaturze polskiej opracowanie tej problematyki. Ujęto w nim w sposób zbiorczy i całościowy uprawnienia

prezydenckie, których wykonywanie stanowi odstępstwo od normalnych reguł konstytucyjnego sprawowania władzy, a więc w sytuacjach zagrożenia wewnętrznego lub zewnętrznego.

W swych pracach poświęconych problematyce ustrojowej państw obcych Profesor uwzględniał, obok warstwy normatywnej, także praktykę funkcjonowania instytucji politycznych, takich jak partie polityczne czy grupy nacisku.

Po uzyskaniu w roku 1996 stopnia doktora habilitowanego główne kierunki zainteresowań badawczych Profesora Krzysztofa Wójtowicza uległy zmianie. Perspektywa przystąpienia Polski do Unii Europejskiej oraz merytoryczne przygotowanie w zakresie prawa Wspólnot Europejskich uzyskane w trakcie rocznych studiów w Centre Européen Universitaire w Nancy (Francja) skłoniły go do zajęcia się prawnymi aspektami integracji europejskiej. U podstaw jego prac poświęconych problematyce integracyjnej legło założenie, iż specyfika procesów integracyjnych zmusza nie tylko do stałej obserwacji zmieniających się przepisów prawa unijnego i krajowego, ale także do uważnej analizy orzecznictwa sądowego.

W ramach problematyki integracyjnej można wyodrębnić sześć bardziej skonkretyzowanych obszarów badawczych. Pierwszego dotyczą prace poświęcone wpływowi procesów integracyjnych na zasadę suwerenności. Obserwacja zmian w treści traktatów unijnych oraz stanowiska niektórych sądów konstytucyjnych skłoniła Profesora Krzysztofa Wójtowicza do postawienia tezy, iż wprowadzenie, w wyniku rewizji lizbońskiej, do Traktatu o Unii Europejskiej wymogu poszanowania przez Unię tożsamości narodowej państw członkowskich, nierozzerwalnie związanej z ich podstawowymi strukturami politycznymi i konstytucyjnymi, nadało materialny sens twierdzeniu o istnieniu granic kompetencyjnych Unii. Drugi szczegółowy obszar badawczy to zasady stosowania prawa unijnego w krajowych porządkach prawnych. Tu mieszczą się zarówno publikacje systematyzujące tę problematykę, jak i prace analizujące poszczególne zasady – zasadę pierwszeństwa oraz zasadę skutku bezpośredniego. Trzeci, wyodrębniający się z ogólnej problematyki integracyjnej kierunek badań Profesora dotyczy kwestii przystosowania polskiej konstytucji do wymogów związanych z członkostwem w Unii Europejskiej. Dowodem uznania Jego kompetencji w tym zakresie jest fakt, że ówczesny Marszałek Sejmu RP Bronisław Komorowski powierzył Profesorowi Krzysztofowi Wójtowiczowi obowiązki przewodniczącego zespołu naukowego, którego zadaniem było przygotowanie propozycji zmian w Konstytucji RP w zakresie spraw europejskich. W wyniku prac zespołu powstało opracowanie *Zmiany w Konstytucji RP dotyczące członkostwa Polski w Unii Europejskiej* (Wydawnictwo Sejmowe, Warszawa 2010) zawierające projekt ustawy o zmianie Konstytucji z uzasadnieniem. Czwarty nurt obejmuje relacje między sądami w europejskiej przestrzeni prawnej, ze szczególnym uwzględnieniem zagadnienia rozwiązywania sytuacji kolizyjnych na styku prawa unijnego i konstytucyjnego. Syntezą tego kierunku badawczego stała się monografia *Sądy konstytucyjne wobec prawa Unii Europejskiej* (Biuro Trybunału Konstytucyjnego, Warszawa 2012). Profesor przygotował ją w ramach grantu indywidualnego przyznanego przez

Narodowe Centrum Nauki. Uaktualniona wersja tej monografii została opublikowana w języku angielskim *Constitutional Courts and European Union Law* (E-Wydawnictwo. Prawnicza i Ekonomiczna Biblioteka Cyfrowa. Wydział Prawa, Administracji i Ekonomii UW, Wrocław 2014). Piąty aspekt integracji, który znalazł odzwierciedlenie w pracach Profesora, to funkcjonowanie parlamentów narodowych w ramach Unii Europejskiej. Wreszcie szósty, bardziej szczegółowy obszar badawczy, to materialne prawo Unii Europejskiej, zwłaszcza prawa podstawowe i prawo telekomunikacyjne, które badał interdyscyplinarnie wraz z przedstawicielami innych gałęzi prawa, realizując pionierskie w tej dziedzinie granty badawcze.

Niezależnie od zagadnień integracyjnych w kilku opracowaniach Profesora Krzysztofa Wójtowicza została również uwzględniona problematyka prawnomiedzynarodowa dotycząca zwłaszcza źródeł prawa i stosowania prawa międzynarodowego przez sądy.

Wkład Profesora Krzysztofa Wójtowicza w rozwój nauki wysoko ocenili recenzenci w postępowaniu kwalifikacyjnym do tytułu Profesora, stwierdzając m.in., że jest on „cenionym i uznanym znawcą prawa konstytucyjnego, a gdy chodzi o powiązanie prawa konstytucyjnego i prawa europejskiego, chyba najwybitniejszym specjalistą w naszym kraju” (prof. Lech Garlicki). Według prof. Janusza Trzcieskiego „Osiągnięcia w tej dziedzinie dały prof. Wójtowiczowi uznanie także w środowisku europejskich znawców prawa unijnego”. Zdaniem zaś prof. Stanisława Biernata walory pisarstwa Krzysztofa Wójtowicza i uznanie dla jego pozycji naukowej „zapewniają mu respekt w środowisku prawników zajmujących się prawem konstytucyjnym i europejskim”. Tak sformułowane recenzje wybitnych znawców prawa świadczą o umiejętności wychwytywania przez Profesora Wójtowicza aktualnych trendów w prawie, łączenia wiedzy z różnych jego gałęzi i prowadzenia interdyscyplinarnych badań. Uczony dokonał udanego mariażu prawa konstytucyjnego, międzynarodowego i europejskiego.

W ramach grantów przyznanych przez Komitet Badań Naukowych (Narodowe Centrum Nauki) Profesor był wykonawcą zadań badawczych w ramach takich projektów jak: „Problemy prawne Wspólnot Europejskich” (1992); „Podstawowe dylematy teoretyczne nowej Konstytucji RP” (1997); „Funkcje prawa telekomunikacyjnego w społeczeństwie informacyjnym” (2002) oraz kierownikiem i wykonawcą projektu indywidualnego „Sądy konstytucyjne wobec prawa Unii Europejskiej” (2010-2012). Sprawował również funkcje kierownika grantów promotorskich zakończonych przygotowaniem rozpraw doktorskich.

Dorobek naukowy Profesora obejmuje 169 pozycji. Profesor zorganizował kilka międzynarodowych konferencji naukowych, w tym we współpracy z Komisją Rady Europy „Demokracja przez prawo” (tzw. Komisją Wenecką), z Duńską Szkołą Administracji Publicznej czy Polskim Towarzystwem Legislacji. Wygłaszał też liczne referaty na międzynarodowych konferencjach naukowych zorganizowanych za granicą i w Polsce oraz na konferencjach krajowych. Niezależnie od przedstawiania referatów na konferencjach naukowych wygłaszał również wykłady okolicznościowe

w instytucjach naukowych i publicznych z okazji szczególnych wydarzeń. Dnia 3 maja 1991 r. na University of Maryland – College Park, USA, z okazji 200 rocznicy Konstytucji 3 maja wygłosił referat pt. *Dwieście lat polskiego konstytucjonalizmu*. Z okazji inauguracji roku akademickiego 2000/2001 na Uniwersytecie Wrocławskim wygłosił 2 października 2000 r. w Auli Leopoldyńskiej wykład pt. *Suwerenność państwowa w procesie integracji europejskiej*. W ramach refleksyjnych spotkań w Trybunale Konstytucyjnym dotyczących znaczenia preambuły do Konstytucji RP wygłosił 17 marca 2009 r. wykład pt. *O potrzebie współpracy ze wszystkimi krajami dla dobra Rodziny Ludzkiej – Preambuła Konstytucji RP*.

Profesor opracowywał również ekspertyzy na potrzeby różnych instytucji. Z jednej z ekspertyz skorzystała Komisja Konstytucyjna Zgromadzenia Narodowego w trakcie prac nad rozdziałem Konstytucji RP dotyczącym stanów nadzwyczajnych.

Działalność dydaktyczną Profesora Krzysztofa Wojtowicza w Uniwersytecie Wrocławskim można podzielić na dwa okresy. Pracując w Zakładzie Prawa Państwowego (później Konstytucyjnego), prowadził ćwiczenia, seminaria i wykłady z prawa konstytucyjnego oraz konwersatoria z ustrojów państw obcych – na kierunkach prawo i administracja, w trybie stacjonarnym i zaocznym. Po przejściu do Katedry Prawa Międzynarodowego i Europejskiego zmienił przedmioty wykładowe i skoncentrował się na prawie Unii Europejskiej oraz prawie międzynarodowym. Prowadził wykłady i seminaria z tych przedmiotów na różnych kierunkach studiów (prawo, administracja) zarówno w trybie stacjonarnym, jak i niestacjonarnym.

Będąc kierownikiem Katedry Prawa w Centrum Studiów Niemieckich i Europejskich im. W. Brandta, od chwili jego utworzenia w roku 2002 prowadził wykłady z prawa Unii Europejskiej i z konstytucyjnego prawa porównawczego oraz seminaria doktoranckie.

Pracując poza Uniwersytetem Wrocławskim, wykładał prawo Unii Europejskiej w Wyższej Szkole Zawodowej w Legnicy (w latach 1999/2000) oraz prawo międzynarodowe i prawo Unii Europejskiej w Wyższej Szkole „Humanitas” w Sosnowcu (w latach 2001-2010).

Prowadził również uniwersyteckie wykłady i seminaria w języku angielskim. W ramach dwuletnich studiów magisterskich „Global Studies – a European Perspective” – wspieranych przez program Erasmus Mundus i realizowanych wspólnie przez konsorcjum składające się z Uniwersytetu w Lipsku, Uniwersytetu Wiedeńskiego, London School of Economics and Political Science oraz Uniwersytetu Wrocławskiego – wykładał przedmiot European Union and Constitutional Transformation in Europe. Wykładał też przedmiot Institutions and Law of the European Union na kierunku Managerial Economics na Uniwersytecie Wrocławskim. Prowadził wykład Law and Law-Making in the European Union na kierunku Administration in International Organizations oraz wykład na kierunku LLB International and European Law.

W trakcie pracy w Uniwersytecie Wrocławskim zorganizował w 1992 r. międzywydziałowe studium Wiedzy o Europie, przekształcone w roku 1994 w Studium Prawa i Gospodarki Unii Europejskiej. Od chwili powstania Studium był jego

kierownikiem i do roku 2007 prowadził wykłady na temat systemu prawa Unii Europejskiej oraz ochrony praw człowieka. W wyniku postępowania konkursowego powyższa działalność dydaktyczna została wsparta przez Komisję Europejską w ramach programów Unii Europejskiej, najpierw jako European Module, a następnie jako Permanent Course.

Profesor był inicjatorem zorganizowania we współpracy z Institut d'Etudes Politiques de l'Université de Strasbourg cyklu dydaktycznego pozwalającego na uzyskanie przez polskich studentów francuskiego „Diplôme d'études supérieures spécialisées – Décisions publiques en Europe”. Sprawował też merytoryczną opiekę nad stypendystami Fundacji im. L. Kirklanda oraz Międzynarodowego Funduszu Wyszehradzkiego odbywającymi roczne staże w Uniwersytecie Wrocławskim w zakresie specjalizacji prawo międzynarodowe i prawo Unii Europejskiej.

W okresie poprzedzającym przystąpienie Polski do Unii Europejskiej Profesor uczestniczył jako wykładowca w szkoleniach sędziów, adwokatów i radców prawnych. W latach 2010 i 2011 prowadził dla uczestników Aplikacji Legislacyjnej wykłady dotyczące zasad stosowania prawa Unii Europejskiej.

Wypromował 20 doktorów, z których znakomita większość kontynuuje swoje kariery naukowe, uzyskując kolejne stopnie i tytuły naukowe oraz pracując zarówno w polskich, jak i zagranicznych instytucjach badawczych, a także unijnych. Wychowanie i przygotowanie do pracy badawczej tak sporego grona młodych ludzi świadczy o wysokim poziomie wiedzy Profesora Wójtowicza, jak również o jego autorytecie i umiejętności inspirowania kolejnych pokoleń akademików i równocześnie traktowania ich z powagą i zaangażowaniem.

Rokrocznie Profesor był promotorem prac magisterskich na kierunku prawo, a także administracja.

Profesor Krzysztof Wójtowicz, obok ścieżki naukowej, rozwijał też swoje kompetencje organizacyjne, uczestnicząc w pracach na rzecz Uniwersytetu Wrocławskiego i pełniąc określone funkcje w jej organach. W latach 2002-2005 był Prorektorem Uniwersytetu Wrocławskiego do spraw badań naukowych i współpracy z zagranicą. Dobrze pamiętamy ten okres jego pracy, który oznaczał nieustającą gotowość do podróży do innych uczelni oraz przyjmowania gości z całego świata. W okresie prorektorstwa Profesor nie rozstawał się praktycznie z walizką. Ktoś mógłby rzec, że była to okazja do zwiedzenia licznych miejsc, ale trzeba też zauważyć, że podróże te stanowiły realizację istotnej misji prezentacji macierzystej uczelni jako solidnego uniwersytetu wartego utrzymywania z nim relacji badawczo-dydaktycznych. Profesor bez wątpienia zaszczytną, ale też niełatwą rolę ambasadora uczelni wypełnił znakomicie. Był przewodniczącym komisji statutowej Senatu UWr oraz przedstawicielem zarówno grupy pracowników niesamodzielných, jak i później pracowników samodzielnych w Senacie UWr. Zasiadał w Radzie Fundacji dla Uniwersytetu Wrocławskiego. W latach 1998-2016 był kierownikiem Katedry Prawa Międzynarodowego i Europejskiego. Kierował również Katedrą Prawa w Centrum Studiów Niemieckich i Europejskich im. W. Brandta i był członkiem Rady Kuratorów Centrum.

Profesor był dwukrotnie przewodniczącym Wydziałowej Komisji Wyborczej, Przewodniczącym Uczelnianej Komisji Wyborczej, członkiem Komisji Rozwoju Wydziału oraz Komisji ds. nostryfikacji dyplomów. Wielokrotnie przewodniczył wydziałowym komisjom rekrutacyjnym. Dziewięciokrotnie otrzymał nagrody Rektora Uniwersytetu Wrocławskiego za działalność organizacyjną. W roku 2002 został odznaczony Złotym Krzyżem Zasługi oraz medalem 300-lecia Uniwersytetu Wrocławskiego.

Profesor Krzysztof Wójtowicz od wielu lat jest zaangażowany we współpracę z instytucjami i organizacjami naukowymi w kraju i za granicą. Był lub jest członkiem zespołów redakcyjnych bądź rad programowych w takich czasopismach naukowych jak: „Przegląd Sejmowy” (Warszawa), „Przegląd Legislacyjny” (Warszawa), „Kwartalnik Prawa Publicznego” (Warszawa-Toruń), „Polish Review of International and European Law” (Warszawa), „Wrocław Review of Law, Administration and Economics” (Wrocław), „Państwo Prawne” (Wrocław, red. naczelny), „Przegląd Konstytucyjny” (Kraków). Był też konsultantem „Polskiego Przeglądu Dyplomatycznego”.

Od roku 1993 do 2001 przez dwie kadencje był sekretarzem Polskiego Towarzystwa Prawa Konstytucyjnego, a w latach 2000-2004 członkiem Rady Międzynarodowego Stowarzyszenia Prawa Konstytucyjnego (International Association of Constitutional Law). Był też członkiem zarządu Polskiego Stowarzyszenia Prawa Europejskiego (2007-2010).

W latach 1996-2001 przygotowywał opinie prawne jako asystent sędziego Trybunału Konstytucyjnego.

W latach 2012-2018 był członkiem Rady Legislacyjnej przy Prezesie Rady Ministrów RP. Wcześniej wchodził w skład Komitetu doradczego ds. Prawa Europejskiego przy Ministrze Sprawiedliwości (2004-2005) oraz był członkiem Doradczego Komitetu Prawnego przy Ministrze Spraw Zagranicznych (1999-2002). Był członkiem Komitetu Sterującego dla priorytetu „Pomoc techniczna przy wdrażaniu *acquis communautaire*” (2005-2006).

My – współpracownicy pana Profesora Krzysztofa Wójtowicza w Katedrze Prawa Międzynarodowego i Europejskiego – zapamiętamy go jako bardzo dobrego szefa. Przejmując jednostkę po profesorze Janie Kolasie i mając w pamięci wkład w jej rozwój nestorów szkoły wrocławskiej – profesorów Stanisława Huberta i Karola Wolfkego – miał wysoko postawioną poprzeczkę. Nie tylko utrzymał ten poziom i tradycję, ale też pozwolił nam rozwijać swoje zainteresowania w różnych kierunkach. Dając nam tę wolność, Profesor uznał naszą ogólną i naukową dojrzałość. To piękny gest z jego strony, chlubnie wieńczący karierę Profesora w roli dydaktyka i wychowawcy w macierzystej uczelni. Jako badaczowi zaś życzymy mu, aby nieustająco był inspirowany do eksplorowania prawa i rzeczywistości, kontynuując swoje bogate dzieło jako *homo academicus*.

Agnieszka Frąckowiak-Adamska
Agata Wnukiewicz-Kozłowska